

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

נליון, "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבה לנפילת המצודה הצרפתית דואן-ביאן-פו בוויטנאם בידי הויליו של הו-צ'י-מינ, שקירבה את הפסקת האש בארץ מוכת מילחמות זו.

תיו עם כוכביקולנוע שונים, ביניהם: גינה לולוברגידה, מישל מורגאן, מאריה של ואחרות. בשער הגיליון: תמר רפפורט, פקודה בת 21 שנכחרה לשחק ככפילתה של השחקנית ריפה הוורת בסרט, "שלומית", שהופרט בארץ, תמר, שלא חלמה על קאריירה כהוליווד, שבה לאחר הצילומים להיות פקודה.

אברהם שלונסקי והשתיה * חיים חבר מצית הלשון העברית

* משה שמיר משליך צלחת סלם בפרצופו של יגאל מוסינזון

"העולם הזה" 864 תאריך: 13.5.54

העם

האיש על הבימה

ברגע שהשרים והנשיא נטשו את בימת המיצעד ברמלה, נמשכו האפלים בכוח מגני טי לעבר איש קטן, עטור רעמה לבנה, שישב על הבימה המרכזית. תוך כמה דקות דמה המחזה לקטע ממחזה מזרחי - שרשרת דקה של שוטרים צבאיים מיוזעים יצרה מרחב מסביב לאיש ולאשתו. האל-פנים המשיכו להצטופף מסביבו.

דיד בן-גוריון, האזרח הפשוט משה-בוקר, חגג את ניצחונו. הוא, ולא אשה שרת, נראה כמסמל את יום-הניצחון. אפ-שר היה לחשוב כאילו הצליחו חישובי, שברדתו לשדה-בוקר ישיג כוח יותר ממשי מאשר בשבתו במישור ראש-הממשלה.

רבי-סמל בשדה. אולם היתה זאת רק התרשמות שטחית. מתחת לאדמה פעלו זרמים חדשים. נאומו ערב חגיגה-עצמאות סיים משה שרת את דבריו בברכה לדויד בן-גוריון. הוא הזכיר אותו במילים חמות - מסוג המילים שדיד בן-גוריון עצמו היה רגיל להזכיר בהן את חיים וייצמן, אחרי שזה ירד מהבימה.

השבוע היה ברור לחלוטין, כי משה שרת לא התכוון כלל לשמש כממלא-מקום. כשחקן-מישנה המשתתף ככפיל ב-הצגה אחת או שתיים, כדי לאפשר לפרי-מהידונה לנח ולנהיג. מגוי וגמור היה עם שרת (לפחות בימי שילטונו הראשונים) להשתרש בתפקידו, להחזיק את הרסן ב-ידיו - ולהצליח.

כל עוד היה בן-גוריון המנהיג, נודע משה שרת כאדם מתון, במשך למעלה מ-עשר שנים התנהל ביניהם מאבק מר על רקע זה. אולם משה שרת רחוק מלהיות מתון מסבעו. בעיני דיפלומטים זרים נר-אה לא פעם עקשן ונוקשה. אחד מהם קרא לו פעם, "רבי-סמל בשדה האימונים".

יתכן מאוד שכמו פינחס לבון, שהיה פעם איש-הבלגה מובהק והפך מאז לנציג הקו התקיף ביותר, ישתנה גם משה שרת בחודשים הקרובים. העיר על כך אחד מראשי תנועת חרות, ספק ברצינות ספק בהומור: "היה זה צחוק הגורל אם משה שרת ייכנס להיסטוריה כאדם שהגיע אל הירדן!"

דיפלומטים

"ידידים יקרים!"

התאריך עבר כמעט מבלי שאיש ירגיש בכך. אולם לפני תשע שנים בלבד נסי-תימה מילחמת-העולם השנייה, וצבאות בנות-העברית ממזרח ומערב הצילו את שרדי הפליטה במחנות. בין אלה שזכרו את התאריך הזה, השבוע, היו 15 אלף איש ואשה שהתאספו בהריי-הירדה, מול קיבוץ מעלה החמישה, וחגגו ביער הצבאי-האדום את המאורע. הקהל כלל לא רק את האר-הדים המושבעים של הגוש המזרחי, אלא גם את שרדי מחנות-היריכו - הראשונים ששמחו בראותם מדים סובייטיים עורבים בשערי המחנות.

את דבריו לעברית. אברמוב קם ופתח את דבריו בשתי מילים עבריות: "ידידים יקרים!" הקהל פרץ במחיאות-כפיים סוע-רות, וחייך על ניסיונו של השגריר להשי-תמש בשתי מילים אותן שינן, כנראה בעלי-פה. אך כעבור כמה שניות פערו כל הנוכחים את פיהם ולא האמינו למשמע אוזניהם: אברמוב נאם נאום שלם בעבר-רית חסרת גיאות, את המילים הוא קרא מן הכתב (באותיות קיריליות), אולם היה ברור כי הוא מבין את תוכנו היטב.

"ככל ארץ אחרת..." הדברים הש-פיעו כפצצה (הגדיר שלונסקי): "פצצה של ידיות". למחרת היום, כשהופיע השגר-ריר במסיבת-קוקטייל לרגל יום-העצמאות של צ'כוסלובקיה, הוסיף עוד שלוש מיי-לים עבריות: "אחד אפס לטובתי".

כשנשאל עליידי מאיר יערי מה הניע אותו למעשהו הבלתי-רגיל, השיב השגריר בחיזק (וברוסית): "בכל ארץ אחרת אין זה חשוב, אולם כאן, כשישנו עם המש-תדל לחדש שפה, חשוב לעודד אותו".

חעעעע

על שנים ושלושה

ישנם שני דברים אשר אין אדם מוכן להשאיל אפילו לידיו הטוב ביותר: אשה

בעד חברות הטכסטיל האחרות מלהשי-תמש בו. במקום השבתה, חוזים. התיקנות התבדו כבר בראשית השותפות. התברר שאם יטפל ארגון רק במוצרי משי זקט, תעמודנה מכוונותיו הגדולות והמשוכללות באפס מעשה רוב ימות השבוע. למנהל המפעל, אברהם קליר, לא היה כל רצון להפסיד כסף. הוא בחר בקטנה בשתי הר-צרות, גילה נכונות להסתכן בסיכסוך עם שותפו, וחתם על חוים עם מיפעלי טכס-טיל אחרים.

כאשר הטיחו זקס וקליר את טענותיהם בפני שר המיסחר והתעשייה, פרץ ברנ-שטיין, לא ניסה השר לפשר ביניהם. היה ברור כי קליר לא יוותר וזקס ילמד לדעת. כי מיפעל משוכלל וגדול לצביעה ולאפשרה אינו דומה לאשה או למיברשת שנייים.

במרחב

הם רוצים להצליח

"מנסים לכפות עלינו שלום עם ישראל, אולם העולם חייב לדעת: השימוש בכוח לעולם לא יאלץ אותנו לשלום..." כך דיבר מאליק, נציג הלכנון במועצת-הביטחון. אחריו בא תורו של נציג הירדן. הוא

כדורגלנים מסוכרים

כוכבי הכדורגל הישראלי בראשית שנות ה-50, יוסף (יוסקה) מריסוביץ ויהושע (שייע) גלזר, בתיספורת קצרה, אופיינית לבני האיים הבריטיים, בשובם מדרום-אפריקה.

הוונן במיוחד לגולל את טענותיו נגד ישראל, בדיון על תקרית-הבול. הפעם לא הסתפק בהשמעת השורה הארוכה הרגילה של האשמות-דמים, באמצע נאומו, בהגיעו להתקפה על הכפר נחלין, שבוצעה ימים ספורים לאחר רצח מעלה העקרבים, שלף מתיקו ציור של תמונות: צילומים של תוצאות ההתקפה.

בתמונות נראו קורבנות ההתקפה, מכונית של הלגיון שעלתה על מוקש, ציוד צבאי שנמצא בשטח. כל זה, הסביר, לא היה אלא חלק זעיר ממה שנעשה. מה שהם רוצים. היתה זאת נקודת-שיא במילחמה הקרה של הערבים נגד ישר-ראל במסדרונות א"ם ובחדרי-הסטייט דיפארטמנט. על שולחן מועצת-הביטחון נערכו תלונות על גבי תלונות, עד כי אי-

ומיברשת שנייים. על שני דברים אלה הוסיף שמואל זקס, בעל בית-החרושת ורשת בתי-המיסחר משי זקט, גם דבר שלישי: מיפעל לצביעה ולאשפחה. הוא הגיע למסקנה שמיפעל המוצרי משי עדינים צריך להיות קשור למצבעה שתעמוד אך ורק לרשותו. אם תטפל המצבעה גם באריגים עדינים פחות, עלול טיבו של המשי לרדת. זקס פלא הסתפק במסקנות מופשטות. הוא הפך לשותפו של שמואל קליר, בעל מיפעל הצביעה והאשפחה ארגון - הגדול ביותר מסוגו בארץ. הוא התעשעע ב-תיקוה, כי הכסף שהשקיע בארגון יאפשר לו להחזיק ברסן-הנהלת-המיפעל, למנוע

התהליך הכימי הסופי של חיזוק האריגים.

אפשר היה לעקוב אחרי הנעשה לאורך הגבולות המסוכסכים. אולם הם לא הסתפקו בלחץ על ארצות-הברית. נציגיהם ניסו לבוא במגע עם כל מדינאי שיכלו. תמיכתה של רוסיה מילאה אותם צהלה עד כדי כך שפאווי אל-מולקי, ראש ממשלת הירדן (שהתפטר מאז), שלח מברק תודה לנציג הסובייטי על עזמתו. קבע מאליק באסיפה של הנציגים הער-ביים: "כל הצלחתם של היהודים באה מכך שבי-47 ידעו לגייס לא רק מעצמה זו או אחרת לצידם, כי אם ידעו ללכד את כל המעצמות וחלק גדול של המדינות הקטנות. זוהי עתה המשימה המוטלת עלינו." על המדיניות הישראלית הוטלה משימה לא פחות קשה - לראות שמה שהשיגה היא אז, לא ישיגו הערבים כיום.

קולנוע

הקהל העריך

הקהל הישראלי הוכיח בשבוע שעבר ש-ר הוא יודע להעריך יומן-חדשות טוב, אפי-לו אם הוא מתוצרת ישראל. הוא הביע את התפעלותו מיומן כרחל החדש, המיוצר בשותפות עם התאחדות בעלי בתי-קול-נוע, יומן שהראה תמונות מצוינות מ-מיצעד יום-העצמאות, יומיים לאחר המי-עד עצמו.

על רמה פחות טובה עמד חלקו הראשון של היומן, שבו נראה יעקב דוידון, יושב-ראש התאחדות בעלי בתי-הקולנוע גואם כתנועות שפתיים מגוחכות.*

אנשים

● כשנשאל המשורר אברהם שזון-סקי במסיבת קוקטייל אם הוא שותה קצה, השיב בשלילה: "לעולם איני שותה קצה. אם אני שותה - אני שותה הרבה".

● למתנה מיוחדת במינה זכה הפזיר מוגאי חיים חפר, שקיבל מרביסרן שאול כיכר תמונה של אליעזר בן-יהודה עם הקדשה בוו הלשון: "אליעזר בן-יהודה מחייה הלשון העברית - לחיים חפר, ממיתה".

● זעקת "גוואלדו" אדירה פלט זאב יוספיץ (יוסקוביץ) בשעת לילה מאוחרת, בשבוע מסכות בחברת המשורר נתן (הטור השביעי) אלטרמן. הסביר יוספיץ, לאחר שזכה לגערה מפי אלטרמן: "לא איכפת לי שאני צועק גוואלד, אבל איכפת לי שאף יהודי אינו פותח את החלון לשאול מה קרה".

● במסיבת יום-העצמאות בכסית קם יגאל מוסינזון והרים את כוסו לחיי שני יוצרים גדולים, נתן אלטרמן ומשה (חלד) בשר ודט) "שמיר", ובא מייד במשה כה לאיקטנה לאחר שמשה שמיר הטיל בפניו צלחת מלאה בלט.

● ברבבו גאולה, כראבו ו" אמרו חב-רית של רדיו להחיי לשעבר, במסיבה ש-נערכה בשבוע שעבר בביתה בירושלים, עם קבלת התואר מוסמכת-למדע-יהרוח מ-טעם האוניברסיטה העברית בירושלים.**

* ללא סינכרוניזציה בין תנועות ה-שפתיים לפט הקול.
** נושא העבודה של גאולה כהן היה הצו - כיסוד המוסר המקראי.